

2 HUR MÅNGA DIREKTIV FINNS DET EGENTLIGEN?

Det finns fler än ett EG-direktiv som har anknytning till energi och energieffektivisering. Och vi kommer att få se fler framöver. Faktiskt är ett av de tidigaste fördragen inom unionen *Kol och stålfördraget* från 1952, där kolsektorn reglerades redan från unionens födelse. I och med oljekrisen 1973 började mer omfattande lagstiftning på energiområdet införas.

I det här kapitlet ska vi titta närmare på befintliga direktiv och hur de påverkar och kan komma att påverka fastighetsägare. Vissa direktiv har en direkt påverkan medan andra har en indirekt påverkan. Samtliga direktiven har dock samma syfte. Genom direktiven avser man att snabbare reducera användningen av energi inom unionen och att nå längre än om det lämnats till marknaden själv.

Eftersom den här skriften främst riktar sig till fastighetsägare är det givetvis naturligt att fokusera på de direktiv som direkt påverkar dessa. Utöver att ge en kort allmän information om de olika direktiven, syftar därför detta avsnitt även till att sortera bort de direktiv som inte har en direkt påverkan eller inverkan på fastighetsägarens vardag. Istället redovisas på vilket sätt fastighetsägaren påverkas (eller inte påverkas) av respektive direktiv.

Aktuella direktiv inom energiområdet, med tydlig inriktning mot effektivisering, är:

- Direktivet om byggnaders energiprestanda (2002/91/EG)
- Direktivet om märkning som anger energiförbrukning hos elektriska kylar och frysar (även i kombination) för hushållsbruk (2003/66/EG)
- Direktivet om främjande av kraftvärme (2004/8/EG)
- Direktivet om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter (2005/32/EG)
- Direktivet om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster (2006/32/EG)
- Beslut om ingående av avtal mellan Amerikas förenta staters regering och Europeiska gemenskapen om samordning av program för energi-

effektivitetsmärkning av kontorsutrustning (2006/1005/EG) med kompletterande förordning (EG) nr 106/2008.

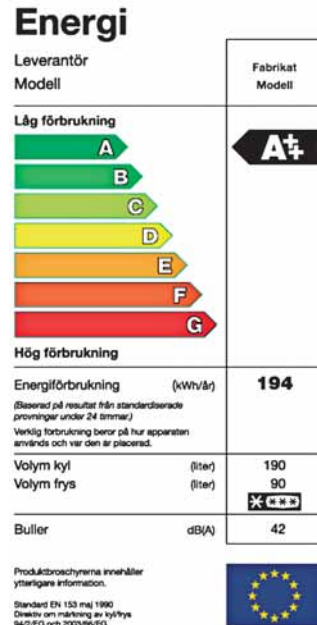
Direktiven är angivna i den kronologiska ordning de är antagna, inte i någon ordning efter vilken betydelse eller påverkan de har för fastighetsägare. Det första av nämnda direktiv är direktivet om byggnaders energiprestanda (2002/91/EG). Direktivet påverkar direkt de flesta fastighetsägare i unionen och är också det direktiv som studeras i detalj i den här skriften. Nedan redogörs kort för innehållet i övriga direktiv.

2.1 Direktivet om märkning av elektriska kylar och frysar

Direktivet om märkning som anger energiförbrukning hos elektriska kylar och frysar (även i kombination) för hushållsbruk (2003/66/EG) anger, precis som namnet på direktivet indikerar, att kylar och frysar samt kombinationer av dessa vid försäljning skall innehålla information om energianvändning. Redan 1994, på samma sätt som sker fortfarande, kunde apparaterna märkas med en bokstav som angav hur effektiv apparaten var.

Märkningen fanns i sju steg, A till G. Energimärkningen bidrog till att göra apparaterna allt effektivare och fler och fler klarade klassen A, den bästa klassen. För att fortfarande kunna skilja ut de allra effektivaste lade man 2003 till två ytterligare klasser, A+ och A++.

Det här direktivet kan ses som en hjälp för fastighetsägaren vid val av kyl och frys. Det påverkar inte fastighetsägaren på annat sätt än att ge en vägledning vad gäller energianvändningen för produkten. Däremot ställer det höga krav på tillverkare av kylskåp och frysar, särskilt i regioner med energimedvetna konsumenter.

Figur 2.1 Energimärkning av kylar och frysar.

2.2 Direktivet om främjande av kraftvärme

Direktivet om främjande av kraftvärme (2004/8/EG) har som syfte dels att underlätta investeringar i, dels i användande av kraftvärmeverk. Den grundläggande strävan i direktivet är inte att maximera antalet kraftvärmeverk, utan att understryka att de kan vara ett effektivt redskap för att nå energibesparingar och minskade koldioxidutsläpp.

Enligt Statens Energimyndighet uppfyller Sveriges anläggningar med bred marginal samtliga kriterier som ställs i direktivet. För den enskilde fastighetsägaren kommer inte direktivet att föranleda några åtgärder, utan det är på statlig nivå insatser genomförs. Därför berörs inte direktivet i den vidare skrivningen.

2.3 Direktivet om ekodesign

Med ekodesign avses integrering av miljöaspekter i produktdesignen, i syfte att förbättra den energianvändande produktens miljöprestanda under hela dess livscykel, där man samtidigt bevarar produkternas användningskvalitet. Det är eftersträvansvärt att så tidigt som möjligt i en produkts designfas vidta åtgärder för effektiv energianvändning, eftersom det är under denna fas som den förorening produkten senare vållar bestäms och det är under denna fas som påverkansmöjligheterna på utformningen av produkten är som störst.

Direktivet om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter (2005/32/EG) exkluderar transportmedel för personer eller varor. Det är ett s.k. ramdirektiv i vilket ramar för krav på ekodesign fastställs i syfte att garantera fri rörlighet för berörda produkter inom den inre marknaden.

Medlemsstaterna skall utse myndigheter med ansvar för marknadsövervakning och skall ordna så att dessa myndigheter har, och använder sig av, nödvändiga befogenheter för att kunna vidta lämpliga åtgärder i enlighet med skyldigheter fastställda enligt direktivet.

I direktivet framhålls att energianvändande produkter som uppfyller kraven på ekodesign bör förses med CE-märkning och tillhörande information så att de kan släppas ut på den inre marknaden och röra sig fritt. Samtidigt betonas att självreglerande åtgärder från näringslivets

sida bör prioriteras, om det kan göras troligt att dessa åtgärder kan komma att bidra till att de politiska målen nås snabbare eller till lägre kostnad än vid obligatoriska krav.

En energianvändande produkt som uppfyller kriterierna enligt nedan, skall omfattas av en genomförandeåtgärd⁶ eller självreglering, t.ex. genom frivilliga avtal.

Kriterier:

- Den energianvändande produkten skall stå för en betydande försäljnings- och handelsvolym inom gemenskapen som tyder på mer än 200 000 enheter under ett år.
- Den energianvändande produkten skall, med beaktande av de kvantiteter som släpps ut på marknaden och/eller tas i bruk, ha betydande miljöpåverkan inom gemenskapen (i enlighet med gemenskapens strategiska prioriteringar i beslut 1600/2002/EG).
- Den energianvändande produkten skall ha en betydande potential för förbättring när det gäller miljöpåverkan utan att det för den skall medföra orimliga kostnader. Särskild hänsyn ska tas till följande förhållanden:
  - Avsaknad av annan relevant gemenskapslagstiftning eller oförmåga hos marknadskrafterna att ta itu med problemet på lämpligt sätt.
  - Stor skillnad i miljöprestanda mellan energianvändande produkter på marknaden med likvärdig funktion.

2.4 Direktivet om energitjänster

Direktivet om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster (2006/32/EG) syftar till att reducera användningen av energi i gemenskapen genom att dels främja utbudet av energitjänster, dels att stimulera efterfrågan på energitjänster.

Särskilt framhålls att den offentliga sektorn bör fungera som ett gott exempel när det gäller investeringar, underhållskostnader och andra ut-

⁶ Åtgärder som antagits i enlighet med direktivet och som fastställer krav på ekodesign för angivna energianvändande produkter eller för miljöaspekter av dessa.

gifter för energiförbrukande utrustning, energitjänster och åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Den offentliga sektorn bör därför uppmanas att integrera hänsynen till förbättrad energieffektivitet i sina investeringar, avskrivningar och driftsbudgetar. Den offentliga sektorn bör också sträva efter att använda energieffektivitetskriterier vid offentlig upphandling.

Direktivet trädde ikraft den 25 april 2006. Medlemsländerna skulle vara färdiga med lagar och bestämmelser som krävs för att följa direktivet, före den 17 maj 2008.

Den första artikeln i direktivet är tydlig med målsättningen: Medlemsstaterna skall anta och sträva efter att minst uppnå ett nationellt energibesparingsmål på 9 % fram till 2016, som skall uppnås med hjälp av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Medlemsstaterna skall vidta kostnadseffektiva, genomförbara och skäliga åtgärder som är avsedda att bidra till att detta mål uppnås.

Kommissionen kräver att medlemsländerna skall överlämna handlingsplaner för hur målen skall kunna uppnås. En första plan skulle överlämnas senast den 30 juni 2007, en andra senast den 30 juni 2011 och en tredje senast den 30 juni 2014.

Som redan nämnts är avsikten att den offentliga sektorn skall fungera som exempel (ta tåten) vid genomförande av energieffektiviserande åtgärder. Här finns möjligheter att genomföra detta genom att ställa krav via lagstiftning eller via frivilliga överenskommelser. Direktivet säger att minst två av nedanstående typer av krav skall stipuleras:

- a) Krav på att utnyttja finansiella instrument för energibesparingar, däribland avtal om energiprestanda, där mätbara och förutbestämda energibesparingar ställs som krav.
- b) Krav på att inköpa utrustning och fordon på grundval av förteckningar som tillhandahålls av myndigheter (eller motsvarande organ) och som innehåller energieffektiva produktspecifikationer, när så är lämpligt med hjälp av minimerade livscykelkostnader eller jämförbara metoder för att säkerställa kostnadseffektiviteten.
- c) Krav på att inköpa utrustning som har effektiv energianvändning i alla lägen, även i viloläge (stand-by), när så är lämpligt med hjälp av

minimerade livscykelkostnader eller jämförbara metoder för att säkerställa kostnadseffektiviteten.

- d) Krav på att byta ut eller modifiera befintlig utrustning och befintliga fordon med den utrustning som finns förtecknad under b) och c).
- e) Krav på att utnyttja energibesiktningar och genomföra därvid rekommenderade kostnadseffektiva åtgärder.
- f) Krav på att inköpa eller hyra energieffektiva byggnader eller delar av dessa, eller krav på att byta ut eller modifiera inköpta eller hyrda byggnader eller delar av dessa för att göra dem mer energieffektiva.

Direktivet säger även för offentliga byggnader att medlemsstaterna skall offentliggöra riktlinjer för energieffektivitet och energibesparingar som eventuellt bedömningskriterium vid offentliga anbudsupphandlingar.

En annan viktig målgrupp i direktivet är energidistributörer, systemansvariga för distributionen och företag som säljer energi i detaljistledet. Dessa skall på begäran, men inte oftare än en gång per år, tillhandahålla samlad statistisk information om sina slutförbrukare till myndigheter (eller motsvarande organ). Informationen skall vara tillräcklig för att det skall vara möjligt att:

- 1) Utforma och genomföra program för förbättrad energieffektivitet på ett bra sätt.
- 2) Främja och kontrollera energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Dessutom skall de avstå från verksamhet som kan hämma efterfrågan på och tillhandahållandet av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet eller hindra utvecklingen av marknaden för energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Medlemsstaterna måste också välja ett eller flera av följande krav som måste uppfyllas av den nämnda målgruppen energidistributörer, systemansvariga för distribution och företag som säljer energi i detaljistledet:

- Garantera utbudet till slutförbrukarna och främja konkurrenskraftigt prissatta energitjänster.
- Säkerställa tillgången för slutförbrukarna samt främja konkurrenskraftigt prissatta energibesiktningar som utförs på ett oberoende sätt och/eller åtgärder för förbättrad energieffektivitet.
- Bidra till fonder och finansieringsmekanismer.

Som ett alternativ till ovanstående kan frivilliga avtal och/eller andra marknadsinriktade arrangemang, exempelvis vita certifikat⁷ upprättas, om deras verkan motsvarar en eller flera av punkterna ovan. Om frivilliga avtal används skall de utvärderas, kontrolleras och följas upp av medlemsstaten, för att säkerställa att tillräcklig verkan uppnås.

För andra aktörer, exempelvis energitjänsteföretag, installatörer av energiutrustning, energirådgivare och energikonsulter, skall medlemsstaten se till att det finns tillräckliga incitament, likvärdig konkurrens och jämlika villkor för att oberoende erbjuda och genomföra energitjänster, energibesiktningar och åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Vad gäller slutförbrukare av el, naturgas, fjärrvärme och/eller fjärrkyla och varmvatten för hushållsbruk så är direktivet tydligt med att medlemsstaterna skall se till att dessa har individuella mätare som visar slutförbrukarens faktiska energianvändning och ger information om faktisk användningstid, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt i förhållande till möjliga energibesparingar. Fakturering skall presenteras på ett begripligt sätt.

I skälen till att direktivet antagits nämns även att motorbränsle- och transportbranschen spelar en viktig roll för energieffektiviteten och energisparandet.

2.5 Energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning

I ett avtal har USA och EU kommit överens om att samordna energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning.

⁷ Företag som effektiviserar energianvändningen skall kunna få "vita certifikat" till ett värde motsvarande effektiviseringen, vilka i nästa skede skall kunna handlas med på en energimarknad.

fektivitetsmärkning av kontorsutrustning. Enligt avtalet skall det s.k. Energy Star märket kunna användas inom EU för energieffektiv kontorsutrustning. I USA kan även andra produkter än kontorsutrustning märkas med Energy Star märket, faktiskt ända upp till hela byggnader.

I EU skall Energy Star ses som en "energikvalitetsstämpel" för kontorsutrustning. För att få använda Energy Star symbolen måste produkten uppfylla förutbestämda prestanda. Symbolens utseende visas i figur 2.2.

Figur 2.2 Energy Star symbolen.

När fastighetsägare skall inhandla ny kontorsutrustning slipper han eller hon att gå igenom energiprestanda för varje produkt och i detalj jämföra olika fabrikat med varandra för att hitta de energisnåla produkterna. Genom att ställa krav på att produkterna är märkta med Energy Star, så säkerställs också att produkterna är energieffektiva. Energy Star skall ses som en vägledning för fastighetsägare och är inte något som kräver aktiva insatser av fastighetsägaren.